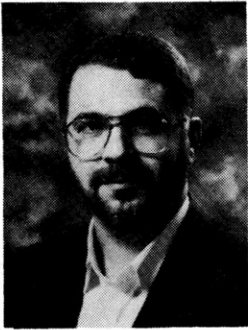

جاری‌های حج

در گفتگو با ریاست سازمان حج و زیارت

حج چگونه برگزار می‌شود، تنگناها و مشکلاتش چیست؟ چه دستاوردها و پی‌آمدهایی دارد؟ انبوه عظیم حاجیان که آهنگ دیار دوست می‌کنند، مقدمات این سفر بزرگ الهی چه‌سان فراهم می‌شود و چه‌طور ادامه می‌یابد و از چه گردونه‌هایی می‌گذرد و به فرجام می‌رسد. آگاهی از اینهمه و مطالب دیگر را «میقات» لازم دانست. از این‌روی گفتگویی را با جناب آقای محمد حسین رضایی ترتیب داد که مسؤولیت سنگین سرپرستی سازمان حج و زیارت را سالهاست که به عهده دارد و آگاهترین کسی است که می‌تواند در مسائل یاد شده سخن بگوید.

دستوراتی که از طرف نمایندهٔ محترم ولی فقیه

صادر می‌شود باشیم و تلاش کنیم تا تمام عوامل اجرایی بسیج شده و کارها بخوبی اجرا گردد. اما در رابطه با مسائل اجرایی حج سال گذشته بحمدالله موفقیت‌های خوبی داشتیم:

۱ - انضباطی را که زائران ما در حج دارند معمولاً دیگر کشورها ندارند و حتی مقامات سعودی که همه ساله ارزیابی از عملکرد حج سایر کشورها دارند به این مسأله معترفند که هیچ کشوری تشکل و نظم زائران ایرانی را ندارد.

س - ارزیابی شما از حج سال گذشته چیست؟

ج - حج ابعاد گوناگونی دارد که هر یک در جای خود باید مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. یکی از ابعاد حج مسایل سیاسی آن است که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و هدایت و ارزیابی آن توسط نمایندهٔ محترم ولی فقیه حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای محمّدی ری شهری انجام می‌شود. آنچه در این رابطه به ما مربوط می‌شود این است که در خدمت مردم و گوش به فرمان اوامر و

۲ - رسیدگی به امور زائران: این تشکل

موجب شده تا در زمینه مسکن، تغذیه، مسائل پزشکی، حمل و نقل و سایر امور، سرویس‌دهی خوبی نسبت به زائران انجام شود که آمار شکایات، بیماران، تصادفات، فوت‌شده‌ها، و غیره نشانگر آن است که امسال وضع از گذشته بهتر بوده است.

با توجه به تورم موجود در عربستان تلاش دست‌اندرکاران حج موجب شده تا همه ساله از نظر مسکن، استفاده از مواد غذایی و... وضعیت بهتری نسبت به سال قبل داشته باشیم.

۳ - همکاری مدیران، روحانیان، و سایر دست‌اندرکاران در حج امسال، بسیار خوب و قابل تقدیر بود که امید است در سالهای بعد این همکاری بهتر و بیشتر شود.

از همه مهمتر، ارتباط صمیمانه ستاد و بعثه در رشد هر چه بهتر کارها تأثیر بسزائی داشته است. نماینده محترم ولی فقیه نسبت به کلیه برنامه‌ها نظارت و اشراف کامل دارند و ما با حمایت‌های بی‌شائبه ایشان در تمامی امور از حداکثر توان نیروهایمان بهره‌جسته‌ایم تا خداوند، رهبر معظم انقلاب حضرت آیه‌الله خامنه‌ای و مردم شهیدپرور ایران اسلامی از ما راضی باشند و عملکرد ما موجبات خشنودی آنان را فراهم سازد.

س - پس از مراجعت از حج، سازمان تاکنون چه اقداماتی را انجام داده است؟

ج - ما در ابتدا و شروع کار، عملکرد سال گذشته خودمان را بررسی کرده‌ایم، نقاط قوت و ضعف را از کانال‌های مختلف شناسایی نموده و کمیته‌هایی را تشکیل دادیم که هر یک از آنها در زمینه مسکن، تدارکات، حمل و نقل و... برنامه‌ریزی می‌کنند و این برنامه‌ها پس از تصویب جهت اجرا ابلاغ می‌شود. علاوه بر آن کار زمان‌بندی حج سال ۷۳ را آغاز کرده‌ایم که در آینده و بتدریج اعلام خواهد شد.

س - گزینش مدیران حج در سال آینده چگونه صورت می‌گیرد؟

ج - ما برای حج ۷۳ گزینش جدید مدیران نخواهیم داشت؛ زیرا در چند سال گذشته طی چند نوبت گزینش انجام شده و بحمدالله مدیران لایق و شایسته‌ای انتخاب شده‌اند. گزینش ما به این شکل بوده که هیأتی مرکب از نماینده محترم ولی فقیه در امور حج و زیارت، نماینده وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی، و نماینده سازمان حج و زیارت انتخاب می‌شدند. سپس این هیأت روش برگزاری امتحانان، مصاحبه‌ها را تعیین

می‌کرد و به صورت متمرکز در تهران از همه امتحان کتبی به عمل آمده، سپس مصاحبه می‌شدند و با محاسبه نمره کتبی و مصاحبه، و سایر اولولیت‌های اعلام شده، آنان که بیشترین امتیازات را کسب کرده بودند، گزینش می‌شدند.

البته در این اولولیت‌بندی‌ها، شایستگی‌ها و تجربه‌های مدیران قبلی مراعات و تسهیلاتی نیز برای آنان قائل شدیم؛ مثلاً اگر کسی جدیداً ثبت نام می‌کرد. حداقل مدرک سوّم راهنمایی بود لیکن برای مدیران قبلی حداقل سواد کافی بود. مجموعاً ۲۷۶۰ نفر واجد شرایط بودند که پس از امتحان ۸۰۸ نفر انتخاب شدند.

بنابراین مبنای انتخاب مدیران همان ملاک‌های قبلی است و در صورتی‌که برخی از آنان در عمل شایستگی خود را نشان نداده و ضعف‌های غیرقابل جبرانی داشته باشند. از کسانی که قبلاً قبول شده‌اند به تعداد مورد نیاز جایگزین خواهند شد.

تقوا، تجربه، تعهد، پشتکار، صبر و حوصله در برابر مشکلات، دلسوزی درایت و مدیریت، و داشتن معلومات لازم و ویژگیهای یک مدیر شایسته است که ما با برنامه‌های آموزشی که در دست اقدام داریم، انشاءالله سطح معلومات و کارآیی مدیران را افزایش

خواهیم داد.

همچنین به لحاظ سرویس‌دهی بهتر به زائران و درک موقعیت آنان سعی کرده‌ایم. مدیران هر منطقه از افراد بومی آن منطقه انتخاب شوند و این یک اصل مهم در گزینش مدیران بوده که گاهی ناچار شده‌ایم بخاطر رعایت آن، از برخی نیروهای کیفی و کارآمد استفاده نکنیم، چون بومی منطقه نبوده‌اند؛ به عنوان مثال گاهی برخی مدیران مازاد بر سهمیه استان تهران افراد کارآمد و از هر جهت شایسته‌اند و چه بسا اگر ما آنان را به نقاط دیگر کشور اعزام کنیم بسیار هم خوب عمل کنند، لیکن به دلیل عدم آشنایی با فرهنگ و خصوصیات مردم منطقه ناچاریم از آنها استفاده نکنیم.

س - در سال گذشته سه بار از خانه‌های مدینه استفاده شد، دوبار مدینه قبل و یکبار مدینه بعد، آیا این طرح موفق بود؟

ج - اولاً باید عرض کنم ما در زمینه اجاره منازل هم در مدینه و هم در مکه مشکلات فراوانی داریم، این مشکلات در مدینه بخاطر تخریب‌هایی که جهت توسعه حرم نبوی - ص - صورت گرفته بیشتر شده است؛ یعنی اولاً: خانه خوب و نزدیک کم است و ثانیاً: اجاره منازل دور دست برای زائران مشکلاتی

آمد. ۲ - برخی از آنان شب جمعه را درک نکردند، ۳ - گاهی خانم‌ها عذر شرعی داشتند و در مدّت اقامتشان در مدینه نتوانستند به مسجدالنبی - ص - وارد شوند، ۴ - اقامت برخی از زائران در مکه زیاد شد. که در این زمینه نیز انتقادات و پیشنهادات و مزیت‌ها و معایب بررسی شده و انشاءالله در جلسه شورا مطرح و برای سال آینده تصمیم‌گیری خواهد شد.

س - اعزام زائران به عمره در ساجاری با مشکلاتی مواجه بوده، لطفاً آنها را بیان کنید؟
ج - ما از سال ۶۴ که زائران به عمره مشرف شدند از دولت عربستان خواسته‌ایم تا هفته‌ای ۵ هزار نفر را بپذیرند، لیکن آنان مخالفت کرده و در آن سال تنها حدود ۵۰۰ نفر در هر هفته را پذیرفتند در سال ۶۵ و ۶۶ هر هفته یک هزار نفر سهمیه دادند و بعد بدنبال مذاکرات انجام شده کم کم آن را افزایش داده لیکن باز به تعدادی که ما می‌خواستیم نرسید. سه سال نیز هم حج و هم عمره تعطیل شد لیکن از سال ۷۰ هر هفته سه هزار نفر را اعزام کردیم در سال جاری عربستان حرف جدیدی را مطرح کرد که زائران باید گذرنامه بین‌المللی داشته باشند این مسأله مورد قبول ایران واقع نشد تا بالأخره پس از تلاش‌های بعمل آمده سرانجام

ایجاد می‌کند. برای حل این مسأله بناچار طرح سه بار مصرف خانه‌های مدینه را در سال گذشته به اجرا گذاشتیم یعنی دوبار مدینه قبل و یک بار هم مدینه بعد. این کار برای سازمان نیز دو نتیجه داشت: ۱ - سرویس دهی بهتر ۲ - صرفه‌جویی بیشتر.

البته اگر گاهی این دو با هم در تضاد می‌بود، ما سرویس‌دهی بهتر را اولویت می‌دادیم و اختیار می‌کردیم.

این طرح در اجرا خوبی‌هایی داشت و معایبی، از این که: اولاً: خانه‌ها بهتر و کیفی‌تر بود و در نتیجه زائران کمتر اظهار ناراحتی می‌کردند و ثانیاً: چون داوطلب مدینه قبل بیشتر هست و ما توانستیم ۲ زائران را مدینه قبل قرار دهیم ثالثاً: گروه مدینه بعد، کمتر در مدینه مانده و اعتراض آنان کمتر بود و رابعاً: چند میلیون ریال سعودی در مدینه صرفه‌جویی کرده و تا حدودی توژم مسکن در مکه را جبران کنیم، اینها همه امتیازات طرح سه بار مصرف خانه‌های مدینه بود.

طرح معایبی هم داشت؛

۱ - زائران مدینه قبل گروه اول حدود ۶ الی ۷ روز بیشتر نتوانستند در مدینه بمانند در حالی که گروه دوم مدینه قبل ۱۰ الی ۱۲ روز و گروه مدینه بعد ۱۲ الی ۱۳ روز در مدینه ماندند و تفاوت زیادی بین سه گروه به وجود

آن نیستیم. بهر حال امیدواریم با تغییرات ایجاد شده بخشی از مشکلاتی که در زمینه‌های اجرایی با دولت عربستان داشتیم برطرف و حل شود.

س - مجلس شورای اسلامی اخیراً طرحی را در زمینه تحقیق و تفحص پیرامون منابع مالی ساختمان حج و زیارت به تصویب رسانده، لطفاً در این زمینه توضیحاتی ارائه نمایند.

ج - مسأله تحقیق و تفحص، حق قانونی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی است که طبق اصل ۷۶ قانون اساسی به نمایندگان مجلس این اجازه داده شده تا در رابطه با دستگاه‌های اجرایی کشور درخواست تحقیق و تفحص کنند.

ما نیز همچون سایر دستگاه‌های اجرایی این آمادگی را داریم تا به این عزیزان پاسخ بگوییم. تعدادی از برادران محترم نماینده چندی قبل به اینجا آمدند و دو سؤال اساسی آنان این بود که ۱ - منابع مالی شما در احداث ساختمان حج و زیارت چه بوده است؟ ۲ - علت اینکه برای حج ۷۲، در ثبت نام جدید مبالغ بیشتری نسبت به ثبت نام شدگان قبلی، از مردم گرفته شده چیست؟ و اگر شما می‌گویید پول نداریم و مخارج حج زیاد است پس چرا چنین ساختمانی را ساخته‌اید؟

زائران از ماه ربیع‌الأول با همان گذرنامه‌های زیارتی عازم بیت‌الله الحرام شدند. هم اکنون برای تعدادی از زائرانی که قرار بود اعزام شوند، با تأخیر پیش آمده مشکلاتی ایجاد شده که امیدواریم باموافقت عربستان و افزایش تعداد آنان مشکل عقب‌افتادگی عمره جبران شود.

س - اخیراً در سطح کارگزاران حج عربستان تغییراتی داده شده نظر شما در این زمینه چیست؟
ج - مسأله حج برای دولت عربستان از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و همه سال نیز مراسم حج با مشکلاتی مواجه بوده که در جلسات مختلف و گاهی نیز بصورت کتبی توسط نماینده محترم ولی فقیه در امور حج و زیارت و همچنین جلساتی که اینجانب با مسئولان سعودی داشته‌ام تذکر داده شده است.

لذا احتمال می‌دهم دولت عربستان به این نتیجه رسیده که با امر حج جدی‌تر برخورد کند. برای این جهت، حج و اوقاف را از یکدیگر جدا کرده و تغییراتی در آن بوجود آورده‌اند.

البته طبیعی است که اینگونه تغییرات معلول یک سلسله رویدادها و جریان‌ات داخلی آن کشور نیز باشد که فعلاً در صدد بیان

مجری طرح ساختمان در اختیار وی قرار می‌دادیم و با توجه به صرفه‌جویی‌هایی که همه ساله داشته‌ایم بحمدالله ساختمان خوبی ساخته شد که کارگزاران حج از آن استفاده می‌کنند و حتی برخی دیگر از حوزه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز هم اینک از آن استفاده می‌کنند. از سوی دیگر بنای این ساختمان هیچ مشکلی برای زائران ایجاد نکرده است؛ زیرا ما پولی از آنها گرفته‌ایم و در مقابل تعهد کرده‌ایم آنان را به حج ببریم و همه ساله طبق این تعهد بدون اینکه مبلغی اضافه‌تر از آنان بگیریم کسانی که ثبت‌نام کرده‌اند را به حج می‌بریم. سال گذشته تا اولویت ۴۸ را به حج بردیم و در سال‌های بعد نیز طبق نوبت تمامی ثبت‌نام شدگان اعزام خواهند شد.

اما در سال گذشته به علت آن که دولت بودجه ارزی سازمان را محدود نموده و ارز لازم را نداشتیم ناچار بودیم به دو شکل عمل کنیم: ۱- به مقداری که ارز به ما داده شده، زائر ببریم ۲- کمبود ارزی را با ثبت نام آزاد جبران کنیم.

پس از بحث و تبادل نظر با دست اندرکاران و مسؤولان کشور سرانجام راه دوم را برگزیدیم؛ زیرا با ثبت نام آزاد به تعداد محدود، هم مشکل کمبود ارز حل می‌شد و هم ما به

در پاسخ باید عرض کنم که ما در سال ۶۳ وقتی قرار شد ثبت نام کنیم همراه با نماینده محترم حضرت امام - قدس سره - و وزیر محترم ارشاد اسلامی - در آن زمان - خدمت ایشان رسیده و مطالب و مشکلات خود را با آن حضرت در میان گذاشتیم سرانجام پس از کسب نظرایشان، به این نتیجه رسیدیم که مبلغی را براساس متوسط هزینه‌ها برآورد نموده، آن را قیمت پایه حج قرار دهیم حداقل قیمت در آن زمان ۲۱ هزار تومان و حداکثر آن ۳۲ هزار تومان شد که ما میانگین قیمت را ۲۷ هزار تومان انتخاب کردیم و پس از ثبت نام مبلغی در حدود ۳۰ میلیارد تومان به حساب بستانکاران موقت بانک‌ها ریخته شد و اسناد آن هم در دست مردم بود این مبلغ از آن زمان تاکنون برای ما سودی دربر نداشته و فکر می‌کنم بانک‌ها هم غیر از استفاده پشتوانه‌ای، روی آن نمی‌توانستند حساب دیگری باز کرده از آن استفاده کنند؛ زیرا هر یک از ثبت نام کنندگان در هر زمان می‌خواست، می‌توانست به بانک مراجعه کرده و پول خود را دریافت نماید.

پول‌هایی که از مردم گرفتیم همه سال به مقدار نیاز بودجه هر سال توسط وزیر محترم ارشاد وقت در اختیار سازمان قرار می‌گرفت و ما مبلغی از این بودجه سالیانه را طبق نیاز

نام کنندگان دریافت کردیم بعنوان علی‌الحساب بوده است آن زمان حدود ۳۵۰ هزار نفر ثبت نام کردند که پس از تعطیلی حج و عمره تعداد زیادی پولشان را گرفتند و ما از ثبت‌نام شدگان قبلی حدود ۱۵۰ هزار نفر بیشتر در نوبت نداریم که به تدریج اعزام می‌شوند.

از طرف دیگر چون دولت برای سفر عمره نمی‌تواند سوبسید به مردم بدهد و هزینه‌های این سفر نسبت به سال ثبت‌نام افزایش چشمگیری پیدا کرده لذا مابه‌التفاوت هزینه‌ها را - البته با مراعات حال ثبت‌نام کنندگان قبلی - از زائران گرفتیم. و چون همین مقدار نیز فشار مالی به سازمان وارد می‌ساخت و از سوی دیگر آنان که قبلاً ثبت نام کرده بودند می‌خواستند با همسر، پدر، و یا فرزندان خود مشرف شوند و چون ثبت‌نام نکرده بودند نمی‌توانستند و یا کسانی بودند که امکانات لازم را داشتند لذا هم برای جبران هزینه‌ها و هم رفع مشکل مردم اقدام به ثبت‌نام آزاد نمودیم. البته در این زمینه نیز از طرف مردم انتقادات و پیشنهادات گوناگونی به ما رسیده که جمع‌بندی آن قرار است در جلسه شورا مطرح شود. یکی از پیشنهادات این است که ما دیگر ثبت نام آزاد نکنیم و اگر کسی خواست مشرف شود از آنان که قبلاً ثبت نام کرده‌اند

همان تعداد سال گذشته زائر به حج می‌بردیم. بنابراین پولی که در ثبت نام آزاد گرفته شد هم کمک به دولت بود و هم به خواست تعدادی از عاشقان بیت‌الله الحرام پاسخ مثبت داده شد.

البته طبیعی است که ثبت نام جدید گلايه‌ها و انتقادهایی را به همراه داشت که جمع‌بندی و ارزیابی آن را در جلسه شورای حج مطرح خواهیم کرد و عزیزان ما هرگونه تصمیم بگیرند در سال جاری به آن عمل خواهیم کرد.

امید است پس از تحقیق نمایندگان محترم، و روشن شدن مسائل ذهنیت‌های بوجود آمده برطرف گردد و مردم عزیز ما در جریان این امر قرار بگیرند.

س - علت ثبت نام آزاد عمره مفرده چه بوده است؟

ج - همانگونه که می‌دانید سازمان حج و زیارت در سال ۶۳ برای عمره و سوره ثبت نام کرد که در مورد سوره سازمان به تعهدات خود عمل کرده و کلیه ثبت‌نام شدگان به سوره اعزام شده‌اند و ثبت نام سوره الآن به «روز» است و حداکثر تا یک ماه پس از ثبت‌نام انجام می‌شود.

لیکن در مورد عمره پولی را که ما از ثبت

گردید. تعداد چهار شماره‌ای که تاکنون منتشر شده بسیار غنی و پرمحتوا بوده و تا جایی که من اطلاع دارم مورد توجه دانشمندان و علماء و کارگزاران حج قرار گرفته است، البته در فکر من هست که در آینده مسائل مربوط به مدیران، خدمه، و امور اجرایی حج را نیز در فصلنامه منعکس کنیم و وسیله ارتباطی بسیار خوبی بین سازمان و کسانی که با سازمان حج کار می‌کنند باشد.

از همه عزیزانی که در تهیه و تنظیم آن زحمت می‌کشند تشکر می‌کنم و آمادگی خود را جهت هرگونه همکاری و کمک اعلام می‌نمایم.

میقات: جناب آقای رضایی از اینکه در این مصاحبه شرکت فرمودید تشکر می‌کنیم و برای شما و همه دست اندرکاران امر حج آرزوی موفقیت داریم.

فیش خریداری کنند البته این تنها یک پیشنهاد است و ممکن است آقایان آن را تصویب نکنند فقط خواستم بگویم که نظرات و پیشنهادات رسیده در دست بررسی است و انشاءالله اقدامات لازم صورت خواهد گرفت. در مورد حج نیز در سال ۶۳ یک میلیون و یکصد هزار نفر ثبت نام کردند که ما آنان را به یکصد اولویت تقسیم کردیم هر اولویت ده هزار نفر که در سال گذشته تا اولویت ۴۸ اعزام شده‌اند و بقیه نیز بتدریج اعزام خواهند شد.

س - آیا شما فصلنامه میقات حج را مطالعه

کرده‌اید؟ نظرتان درباره میقات چیست؟

ج - من همیشه آرزو داشتم مجله و یا نشریه‌ای پرمحتوا و آبرومند در رابطه با حج و مسائل مربوط به آن منتشر شود، جای بسی افتخار است که این کار صورت گرفت و با حمایت‌های نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج، فصلنامه میقات حج منتشر